

Mida teha, kui töö on põhjustanud kutsehaiguse?

Juhendmaterjal

1. Kutsehaiguse diagnoosimiseks pöördu töötervishoiuarsti poole [Põhja-Eesti Regionaalhaigla Kutsehaiguste ja töötervishoiu keskuses](#).

- Kutsehaigus on haigus, mille on põhjustanud [kutsehaiguste loetelus](#) nimetatud töökeskkonna ohutegur või töö laad.
- Enamlevinud kutsehaigused on seotud suure füüsilise koormuse, sundasendite ja korduvate ühetaoliste liigutustega, mis põhjustavad luu- ja lihaskonna vaevusi.
- Kui Sa tunned, et töö on kahjustanud Sinu tervist, on Sul õigus paluda tööandjalt enda tervisekontrolli saatmist. Töötervishoiuarst võib tervisekontrolli käigus tuvastada Sul võimaliku kutsehaiguse kahtluse või diagnoosida tööst põhjustatud haiguse, mis võib edasi kujuneda kutsehaiguseks. Samuti on Sul õigus pöörduda perearsti poole.
- Kutsehaiguse diagnoosimiseks pöördu Põhja-Eesti Regionaalhaigla kutsehaiguste ja töötervishoiu keskusesse saatekirja alusel. Saatekirja saamiseks selgita töötervishoiuarstile või perearstile, et Sinu tervisekahjustus võib olla tingitud tööst.
- Töötervishoiuarst teeb vajalikud uuringud, analüüsib töötaja tervise seisundit ja seost varasemate töötingimustega ning diagnoosib kutsehaigestumise.
- Kutsehaiguse kahtluse kinnitumisel koostab töötervishoiuarst [teatise](#) kutsehaiguse diagnoosimise kohta, milles märgib ära diagnoosid (v.a tööandjale saadetavas teatises), kutsehaigestumist põhjustanud ohutegurid, tööandjad, kelle juures töötamine võis mõjutada kutsehaigestumist ning soovitused edasise töökorralduse kohta. Töötervishoiuarst edastab teatise töötajale, tööandjale ja Tööinspeksioonile.

2. Veendu, et tööandja saadab Sulle kutsehaigestumise raporti.

- Tööandja uurib kutsehaigestumist 20 tööpäeva jooksul pärast kutsehaiguse teatise saamist ning edastab kutsehaigestumise [raporti](#) töötajale ja Tööinspeksioonile.
- Kutsehaigestumise uurimise käigus selgitatakse välja:
 - kutsehaigestumise asjaolud;
 - kutsehaigestumise põhjused;
 - abinõud, kuidas edaspidi sarnaseid kutsehaigestumisi vältida.
- Kui Sul on kahtlus, et tööandja ei uuri Sinu kutsehaigestumist või Sa ei ole nõus tööandja uurimisega, siis pöördu oma otsese juhi, ettevõtte töökeskkonnavoliniku või töökeskkonnaspetsialisti poole. Vajadusel pöördu Tööinspeksiooni poole.
- Vajaduse korral, lähtudes kutsehaigestumise asjaoludest, võib kutsehaigestumist uurida ka Tööinspeksioon, kes esitab omapoolse uurimiskokkuvõtte töötajale ja tööandjale.

3. Kutsehaiguse korral on Sul õigus riigilt saada hüvitisi ja teenuseid.

- Ajutise töövõimetuse korral (ehk haiguslehel olles) maksab haigekassa haigushüvitist alates 2. päevast 100% maksimaalselt kuni 182 päeva juhul, kui ajutise töövõimetuse põhjus on kutsehaiguse diagnoosi. Täpsemat infot saab [haigekassa kodulehelt](#).
- Haigekassa maksab raviteenuste (pere- ja eriarstiabi, haiglaravi jm) ja retseptiravimite eest samamoodi nagu tavahaigestumise korral. Täpsemat infot saab [haigekassa kodulehelt](#).

- Töötukassa maksab töövõimetoetust, kui on tuvastatud osaline või puuduv töövõime. Täpsemat infot saab [töötukassa kodulehelt](#).
Kui tunned, et Sinu töövõime on vähenenud, pöördu töövõime hindamiseks töötukassasse. Töötukassa tuvastab töövõime hindamise käigus, kas Sul on osaline töövõime, puuduv töövõime või töövõime ei ole vähenenud. Töövõime hindamise kohta vaata täpsemalt [töötukassa kodulehelt](#).
- Töötukassa pakub tööalast rehabilitatsiooniteenust töötamise jätkamiseks või tööle asumiseks (füsioteraapia, tegevusteraapia, psühholoogiline nõustamine jm) ja tööturuteenuseid (nt karjäärinõustamine, koolitused jms). Täpsemat infot saab [töötukassa kodulehelt](#).
- Sotsiaalkindlustusamet pakub sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust igapäevaelus toimetulekuks (füsioteraapia, tegevusteraapia, psühholoogiline nõustamine jm). Täpsemat infot saab [sotsiaalkindlustusameti kodulehelt](#).
- Sotsiaalkindlustusamet maksab kutsehaiguse tagajärjel hukkunud inimese ülalpeetavale toitjakaotuspensionini. Täpsemat infot saab [sotsiaalkindlustusameti kodulehelt](#).

4. Kui Sul on kutsehaiguse tõttu tekkinud kahju, pöördu kahjuhüvitise saamiseks tööandja poole.

- Pöördu tööandja poole kahjuhüvitise nõudega, kui Sul on kutsehaiguse tõttu tekkinud kahju, näiteks:
 - sissetulek on langenud, kuna Sa ei saa enam jätkata töötamist samal töökohal või mõnel muul Sinu võimetele, kogemustele ja oskustele vastaval töökohal ja Sinu töötasu on seetõttu madalam või Sa ei saa enam üldse töötamist jätkata. Samas, kui Sul oleks mõistliku ümberõppega võimalik sissetuleku tase säilitada, aga Sa jätad selle võimaluse kasutamata, siis ei pruugi sissetuleku langus olla (täies ulatuses) hüvitatav;
 - Sul on täiendavad kulud näiteks ravimitele, raviteenustele, taastusravile, abivahenditele vms ja riik ei hüvita neid kulusid.
- Sul on õigus saada tööandjalt kahjuhüvitist ka juhul, kui Sul on diagnoositud tööst põhjustatud haigestumine ja selle tõttu on tekkinud kahju. Kahjuhüvitise saamiseks pead aga ise teavitama oma tööandjat tööst põhjustatud haigestumise diagnoosist, kuna muul moel tööandja sellest teada ei saa.
- Kahju, mida tööandja võib olla kohustatud hüvitama, on järgmine:
 - kutsehaiguse tõttu tekkinud põhjendatud kulud, sealhulgas vajaduste suurenemisest tekkinud kulud, ning täielikust või osalisest töövõimetusist tekkinud kahju, sealhulgas sissetulekute vähenemisest ja edasiste majanduslike võimaluste halvenemisest tekkinud kahju;
 - surma korral eelkõige mõistlikud matusekulud, samuti surma põhjustanud tervisekahjustuse või kehavigastuse mõistlikud ravikulud ning kahjustatud isiku vahepealsest töövõimetusist tekkinud kahju. Samuti tuleb maksta hüvitist kannatanu ülalpeetavale;
 - mittevaraline kahju, mis hõlmab eelkõige füüsilist ja hingelist valu ning kannatusi. Tööandja võib olla kohustatud maksma mõistlikku hüvitist, kui kutsehaiguse tõttu kannatanu tõendab füüsilise ja hingelise valu või kannatuste ilmnemist.
- Tööandjalt kahjuhüvitise saamiseks esita tööandjale konkreetne hüvitise summa, mida soovid saada kutsehaigusest tingitud kulude katteks kas regulaarsete maksete või ühekordse väljamaksena.
- Lisaks kahjuhüvitise nõudele esita tööandjale ka tõendid kahju tekkimise ja tekkinud kahju suuruse kohta. Tõenditeks võivad olla näiteks:
 - arsti teatis kutsehaigestumise diagnoosimise kohta;
 - kutsehaigestumise raport;
 - töötukassa töövõime hindamise otsus osalise või puuduva töövõime kohta;

- tõendid sissetuleku vähenemise kohta (nt töötasu tõendid enne ja pärast kutsehaigestumist);
 - tõendid täiendavate kulude kohta, mida haigekassa ei hüvita, nt arsti tõend ravimite, raviteenuste, abivahendite jm vajaduse kohta ning kuludokumentid (nt ostutšekid, pangakonto väljavõtted);
 - ekspertarsti arvamus kutsehaiguse tõttu vähenenud töövõime ulatuse kohta. Näiteks on Sul võimalik pöörduda ekspertarsti arvamuse saamiseks Sotsiaalkindlustusameti poole, saates e-kirja kahjuhuvitised@sotsiaalkindlustusamet.ee.
- Veendu, et tööandja vastaks Sinu esitatud kahjuhüvitise nõudmisele. Töötaja ja tööandja peavad omavahel läbi rääkima ja kokku leppima kahjuhüvitise maksmise tingimustes.
 - Lepi tööandjaga kokku eelkõige järgmistes kahjuhüvitise maksmise põhimõtetes:
 - millised kahjud tuleb hüvitada (nt sissetuleku vähenemine, ravimite, taastusravi, abivahendite vms kulud);
 - kui suur on hüvitis. Hüvitise suuruse arvutamisel võib eeskujuks võtta näiteks [Sotsiaalkindlustusameti kasutatava metoodika](#);
 - kui sageli hüvitist makstakse (nt iga kuu, ühekordne väljamakse vms);
 - kui pikalt hüvitist makstakse (nt tähtajatult, kuni on tuvastatav töövõime vähenemine vms);
 - kas hüvitist arvutatakse mingitel tingimustel ümber (nt kui muutub töötaja tervises seisund, muutub sissetuleku suurus, kulud suurenevad või vähenevad vms);
 - kas hüvitist indekseeritakse ehk kas hüvitise summat suurendatakse iga aasta näiteks tulenevalt hinnatõusust või majanduskasvust.
 - Sõlmi tööandjaga kahjuhüvitise maksmise kokkulepe kirjalikult.

5. Kui Sa ei jõua tööandjaga kahjuhüvitise maksmises kokkuleppele, on Sul õigus pöörduda kahjuhüvitise nõudega tööandja vastu kohtusse.

- Pöördu kahjunõudega kohtusse õigel ajal. Kehavigastuse tekitamisest või tervise kahjustamisest tuleneva nõude aegumistähtaeg on kolm aastat ajast, mil õigustatud isik kahjust ja kahju hüvitamiseks kohustatud isikust teada sai või pidi teada saama, kuid nõuded aeguvad igal juhul hiljemalt 30 aasta jooksul, arvates kahju põhjustanud teo tegemisest või sündmuse toimumisest.
- Kohtusse pöördumiseks koosta [hagiavaldus](#) ja esita see maakohtule. Maakohtuid on neli (Harju, Pärnu, Tartu ja Viru) ja neil on kohtumajad igas maakonnakeskuses. Hagi tuleb reeglina esitada kohtule, mille tööpiirkonnas on tööandja asukoht. Töötajal on aga kahjuhüvitise nõude esitamisel valikuid rohkem. Töötaja võib töölepingust tuleneva hagi esitada ka oma elukoha või töötamise koha järgi. Õigusvastaselt tekitatud kahju hüvitamise hagi võib esitada ka kahju tekitanud teo toimepaneku või kahju tekitanud sündmuse toimumise koha või kahju tekkimise koha järgi.
- Kohtule esitatavas hagiavalduses on vaja kirjeldada muu hulgas:
 - kellelt nõutakse – tööandja;
 - hagi ese ehk mida nõutakse – varalise kahju hüvitis ja/või mittevaralise kahju hüvitis;
 - hagi aluseks olevad faktilised asjaolud ehk põhjus, miks kohtu poole pöördatakse – nt tööandja süül põhjustas töö kutsehaiguse ja tekkis varaline kahju;
 - millised tõendid kinnitavad hagi aluseks olevaid asjaolusid, viidates konkreetset, millist asjaolu millise tõendiga soovitakse tõendada – varalist kahju on võimalik tõendada näiteks arsti tõendiga töövõime vähenemise kohta, tõenditega sissetuleku vähenemise ja/või täiendavate kulude kohta ravimitele, raviteenustele, abivahenditele, vms tõenditega; mittevaralise kahju tõendamiseks tuleb kirjeldada, milles kahju seisneb.
- Kehavigastuse või muu terviserikkega, samuti toitja surmaga tekitatud kahju hüvitamise hagi läbivaatamine on riigilõivuvaba.
- Hagiavalduse koostamise kohta vaata täpsemat infot <https://www.kohus.ee/et/kohtusse-poordumine/tsiviilasjad>.

- Enne kohtusse pöördumist küsi võimaluse korral õigusnõu.
 - Nõu võid küsida näiteks [Kutsehaigete Liidust](#) või Eesti Õigusbüroost <https://v1.juristaitab.ee/>
 - Vähekindlustatud inimestel on võimalik taotleda õigusteenuse osutamist riigi kulul ehk riigi õigusabi. Täpsemat infot saab siit: <http://www.riigioigusabi.ee/>

6. Kui kutsehaigestumise põhjustanud tööandja on likvideeritud, siis pöördu kahjuhüvitise saamiseks Sotsiaalkindlustusameti poole.

- Kui Sinu tööandja enam ei tegutse (ettevõtte on õigusjärglaseta likvideeritud), maksab kahjuhüvitist Sotsiaalkindlustusamet. Seda, kas tööandja on õigusjärglaseta likvideeritud, saab kontrollida näiteks [äriregistrist](#) (saab infot, kas ettevõtte tegutseb või mitte) ja [ametlikest teadaannetest](#) (leiab infot, kas ettevõttel on õigusjärglane). Tee päring tööandja registrikoodi, mitte ainult nime alusel, kuna nii on tööandja võimalik üles leida ka pärast ärinime muutust või ühinemist-jagunemist.
- Sotsiaalkindlustusamet hüvitab varalise kahju, kui Töötukassa on tuvastanud osalise või puuduva töövõime ning töövõime vähenemine on põhjustatud kutsehaigusest. Vanaduspensioniealistel inimestel hindab töövõime kaotuse ulatust Sotsiaalkindlustusamet.
- Sotsiaalkindlustusamet maksab inimesele:
 - sissetuleku vähenemisest tingitud kahjuhüvitist;
 - täiendavat ravikulude hüvitist;
 - toitja kaotusest tingitud kahjuhüvitist.
- Kahjuhüvitise saamiseks tuleb esitada [avaldus](#) Sotsiaalkindlustusametile. Täpsemat infot saab [Sotsiaalkindlustusameti kodulehelt](#).

Täiendavat infot saab:

- [Tööinspektsiooni](#) nõustamistelefonilt 640 6000 või e-kirja teel jurist@ti.ee
- [Sotsiaalkindlustusametist](#)
- [Eesti Kutsehaigete Liidust](#)
- [Tööelu portaalist](#)
- www.kohus.ee
- www.juristaitab.ee